

DUMITRU (DIMITRIE) MANGERON (1906–1991) CUM L-AM CUNOSCUȚ

Garabet KÜMBETLIAN¹

kumbetg@yahoo.com

ABSTRACT: Professor D. Mangeron was an important Romanian mathematician and mechanical engineer. He published important works, like: “New classes of functions related to the equations with total derivatives” (1958), “Application of the reflection method and Green’s function expansion in series of the fundamental solution methods in the oscillation theory” (1963), “Vibration problems concerning plates and shells” (1964).

KEYWORDS: Mangeron, mathematics, mechanics.

Dumitru Mangeron și-a început cariera universitară, după absolvirea secției de matematică a Universității „Al.I. Cuza” din Iași în anul 1930, ca asistent, în cadrul catedrei profesorului Alexandru Myller. Alexandru Myller (1879–1965, ctitorul școlii de matematici ieșene, a fost doctorandul (în 1906 al) celebrului matematician David Hilbert (1862–1943) de la Universitatea din Königsberg și conducătorul de doctorat (în 1920) al lui Octav Mayer (1895–1966).

În același an (1930), D. Mangeron a obținut o bursă pentru studii de perfecționare la Universitatea din Neapole, unde își susține în anul 1932 și teza de doctorat, sub conducerea profesorului Mauro Picone (1885–1977).

Urmează apoi un scurt stagiul de perfecționare la Universitatea din Göttingen, după care revine la Iași. Aici parcurge toate treptele didactice din învățământul superior până la începutul anului 1942, când a devenit profesor definitiv la disciplina „Mecanică”, în cadrul Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi”. În anul 1948, profesorul Mangeron a fost ales șeful Catedrei de „Mecanică și Teoria Mecanismelor” până în anul 1958, după care a fost șeful Catedrei de

¹ Prof. univ. dr. ing., membru titular al Comitetului Român de Istoria Științei și Tehnicii al Academiei Române

„Matematici II”, până în anul 1979. Între timp s-a pensionat în anul 1976, la vârsta de 70 de ani.

Foto: Profesorul D. Mangeron în biblioteca sa (fototeca G. Kümbetlian)

De-a lungul întregii sale cariere didactice a publicat 11 cursuri, tratate și monografii, 404 articole în reviste de specialitate și 55 de Comunicări Științifice susținute la Congrese, Conferințe, Simpozioane și Sesiuni Științifice.

În decursul activităților sale științifice s-a ocupat de „Sistemele diferențiale cu structură complexă”, numite „Ecuatii polivibrante” sau „Ecuatii Mangeron”, de „Teoria unitară a fenomenelor potențialului”, de „Propagarea căldurii și undelor”, de „Mecanica vibrațiilor” de „Teoria generală a sincronizării”, de „Problemele spectrale pe varietăți Riemann-iene pentru diferiți operatori”, de „Teoria și practica accelerațiilor reduse de ordin și specie oarecare”, de „Metodele tangențiale și matricial-tensoriale în teoria mecanismelor și mașinilor”, de „Stabilitatea mașinilor-unelte așchietoare”, „Teoria fenomenelor tranzitorii”, „Controlul optimal în sisteme cu parametri distribuiți”, „Biomatematica rețelelor neurale”, „Extinderi ale ecuațiilor Hodgkin-Huxley”, „Teoria polinoamelor ortogonale” etc.

În anul 1966 i s-a conferit titlul de „Doctor docent în științe”, în 1971 cel de „Om de științe emerit al României”, în anul 1990 fiind ales „Membru corespondent al Academiei Române” [2].

L-am întâlnit pentru prima oară la Cluj în iulie 1980, cu prilejul celui de „Al doilea Simpozion național de tensometrie și analiza

experimentală a tensiunilor”, unde-și prezenta, în cadrul unei „mese rotunde”, primele două volume din trilogia „Mecanica rigidelor cu aplicații în inginerie”. Cunoștea la perfecție peste zece limbi străine. Discursul Domniei Sale era de o frumusețe și acuratețe rar întâlnite. Era un om cu o vastă cultură generală. În momentul în care și-a început prezentarea, în sală s-a așternut o liniște neverosimilă, ca și când și-ar fi hipnotizat auditoriul. În acel moment gândul mi-a zburat la Goethe, pe care Tudor Vianu în monografia sa asupra marelui poet și om de cultură îl descria ca pe un magician, care-și subjugă interlocutorii prin extraordinara personalitate a sa. Dumitru Mangeron m-a făcut atunci să înțeleg și să „materializez” descrierea amintită a lui Tudor Vianu.

Imaginile construite mental de Dumitru Mangeron ne determinau să ne închipuim MECANICA precum o matrice fermecată, care susținea un univers cu toate elementele lui ireale, supranaturale și fantasmagorice pe care le forma și din care era el însuși constituit. Mangeron, care devenise însuși vrăjitorul acestor construcții prezenta un complex mirific și complex al mecanicii cerești, cu ajutorul unor incursiuni și explicații bazate pe cunoștințe ale disciplinelor didactice auxiliare conexe ca geometria cerească, matematicile, chimia, etc. pe care ar fi trebuit să le stăpânim în cele mai mici amănunte, pentru a putea înțelege spectacolul științific care se desfășura sub ochii noștri, dar din care Omul, prin însușirile și manifestările lui implicite ca pictura, sculptura, arhitectura, muzica, artele în general, nu putea lipsi.

Când m-am trezit din transă, vraja pe care Mangeron o întinsese asupra noastră s-a risipit, aducându-ne la realitate. M-am prezentat Domniei Sale și i-am solicitat un autograf pe volumul II al trilogiei Sale. Cu toate că îi înmănasem cartea de vizită cu calitatea mea de conferențiar (la data aceea), mi-a scris pe carte: „Scumpului nostru coleg prof. dr. ing. Garabet Kumbetlian, cu toată cordialitatea și cu urări deosebite, Mangeron”. Cu acest prilej mi-a dat încă un set de două volume din lucrare, precum și volumul „Teoria optimizării structurilor”, apărut în Editura Junimea din Iași în același an (1980). La întoarcerea mea acasă, i-am înmănat rectorului, contraamiralul ing. Ilie Ștefan volumele primite, împreună cu urările de bine ale profesorului Mangeron. Am conceput o scrisoare de mulțumire ca răspuns, la care am atașat o monografie de prezentare a „Institutului de Marină Mircea cel Bătrân” și câteva dintre articolele mele publicate în acea perioadă în revistele „Mécanique Appliquée” (Applied Mechanics) ale Academiei Române.

Răspunsul nu s-a lăsat așteptat. În scurt timp am primit scrisoarea datată „Iași, 1.2.1981”, cu următorul conținut:

„Scumpul nostru Coleg Profesor Kumbetlian, din inimă cele mai bune urări Dumneavoastră tuturor. Calde mulțumiri pentru delicata atenție, pentru cele trimise. Vom face totul să fie cunoscute frumoasele Dumneavoastră realizări. M-a bucurat mult primirea unei foarte frumoase scrisori din partea tovarășului Comandant al Inst. de Marină „Mircea cel Bătrân”, ca urmare a înmânării D-sale a primelor 2 volume din „Trilogia” noastră: „Mecanica rigidelor cu aplicații în inginerie” și a lucrării monografice „Teoria optimizării structurilor”, aceasta din urmă în Editura „Junimea” din Iași (213p.,1980). Vol. III din „Trilogia” noastră cu subtitlul „Mecanica vibrațiilor sistemelor de rigide” va apare, sperăm, în aug. 1981. Așteptăm știri cât mai bune. Cu toată cordialitatea, Mangeron”[5].

L-am vizitat după câțiva ani, în toamna anului 1988 la Iași, la domiciliul Domniei Sale din Copou, Aleea Grigore Ghica 25. Știa că vin, îi telefonasem, și mă aștepta în curtea din fața casei. M-a primit în camera din fața biroului său, de la etajul casei. În ciuda opoziției mele (pentru a nu-l deranja), mi-a pregătit o cafea și m-a îndemnat s-o beau caldă. A fost o după-amiază de vis. M-a „plimbat” cu amintirile Sale prin toată Europa, la toate Universitățile de mare prestigiu și nu numai. Mi-a descris locurile pe care le-a vizitat, muzeele, casele memoriale și obiectivele turistice care merită a fi vizitate. Și bineînțeles mi-a prezentat un tablou complet al prezentului științific european, nord-și sud-american. În peste trei ore cât a durat vizita, nu știu dacă am rostit zece cuvinte. Profesorul Mangeron era de o energie și vitalitate debordantă. Am apucat să-i spun că edităm o revistă a „institului” și că intenționăm să publicăm o prezentare a vieții și operei științifice a Domniei Sale.

Nu a trecut mult timp de la data vizitei, până când am primit o scrisoare datată 12 februarie 1989 și adresată „Iubite Coleg Profesor Dr. Ing. G. Kümbetlian”. În scrisoare îmi indică, pentru documentare, prezentarea Sa din volumul III al lucrării „Istoria matematicii în România”, a profesorului George Șt. Andonie, precum și scrisoarea profesorului Dr. Docent Shilkrut de la Universitatea „Ben Gurion” din Israel. Îmi scrie apoi, că începând cu anul 1932 a publicat peste 300 de lucrări în revistele marilor Academii de Științe din lume și cca. 300 de alte articole. Îmi amintește de lucrările Sale citate de alți autori, mari oameni de știință, care au introdus începând cu anul 1936 în literatura științifică termenii binecunoscuți astăzi ca „Ecuțiile, teoremele, metodele, funcțiile și ecuațiile generalizate MANGERON”. Îmi

scrie apoi că a fost ales în calitate de Membru în comitetele internaționale de redacție ale unor importante reviste de specialitate ca de exemplu: „Mechanism and Machine Theory”, în diferite comisii ale universităților de peste hotare, în vederea conferirii titlurilor științifice de „Doctor of Philosophy (Sciences)” sau de „Doctor of Science”, precum și ca Referent Științific la toate revistele internaționale de „Bibliografie critică de Matematici și Mecanică”. În continuare amintește de participările Sale în cadrul unor „Misiuni Științifice” peste hotare în calitate de „Șef al unor Delegații”, ca de exemplu la cel de „Al doilea Congres Unional de Teoria Mecanismelor” de la Moscova din anul 1958, sau ca „Profesor Invitat” pentru cursuri, seminarii și examene în Canada (1968, 1970, 1972, 1974 și 1976) și Brazilia (1978 și 1980). Profesorul Mangeron arată în scrisoare că, de-a lungul timpului, a fost solicitat să țină conferințe de specialitate în URSS (1961), Franța și RFG (1964), Austria (1967 și 1968), Spania (1973) și Italia (1975) și că a participat activ la diferite congrese mondiale de specialitate ca de exemplu în Austria Brazilia și SUA (1968), Canada (1968 și 1976) și Olanda și Italia (1976). În aceeași scrisoare, profesorul Mangeron relatează cu mândrie faptul că își actualizează an de an cursurile universitare și că transmite studenților săi ultimele noutăți în materie cu privire la domeniul studiat.

În continuarea scrisorii sale, profesorul Mangeron propune să mobilizăm specialiștii noștri în Mecanică „să constituie colective pentru a elabora lucrări apte de a trezi interesul Comisiilor de selecție ale viitoarelor „Congrese mondiale de Mecanică teoretică și aplicată” de la Haifa (Israel) din august 1992 și ale celor care vor avea loc în anii 1996 și 2000. Pentru cel de-al 20-lea Congres mondial de mecanică, „IUTAM 2000”, profesorul Mangeron se gândea să propună ținerea lui în luna august la București. Scrisoarea se încheie „...cu toată prețuirea, Mangeron”.

L-am mai văzut pe profesorul Mangeron o singură dată, la sfârșitul anului 1990, într-un interviu la Televiziune de pe patul unui spital. Același om energic, lucid optimist și plin de viață. S-a stins curând după aceea, la 26 februarie 1991, după ce împlinise 85 de ani. A fost înmormântat la „Cimitirul Podgoria” din Iași, alături de alți corifei ai științei și învățământului superior ieșean.